

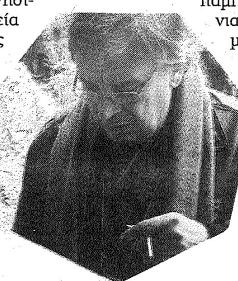
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΑΤΖΟΥΡΑΚΗΣ

«Η τέχνη είναι όπλο, δεν είναι μόνο λουλούδια»

MANIA ZOYSEN
zousimania@neaseliada.news

ΓΕΝΝΗΗΘΗΚΕ ΣΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ του πολέμου, με έντονο και βαθύ το πείσμα για ζωή. Η διαδρομή του βίου του καθόρισε και τη σχέση του με την τέχνη από πολύ νωρίς. Ο Κυριάκος Κατζουράκης, ζωγράφος, σκηνοθέτης του κινηματογράφου, σεναριογράφος και σκηνογράφος, είναι ένας αναγεννηστικός άνθρωπος που περικλείει όλα τα στοιχεία εκείνου που βασανίζεται και κοπάζει για τους άλλους. Ένας μάτορας με αναρχική σκέψη κι ένας αγωνιστής με αντιστασιακή συνείδηση.

Γεννημένος το 1944 στην Αθήνα, μετά τον πρόωρο θάνατο της μητέρας του αναγκάστει μαζί με τη δίδυμη αδελφή του να ζήσει σε πλικιά μόλις 5 ετών και για ένα μεγάλο διάστημα στην ορφανοτροφεία και τα ιδρύματα της πόλης. Θυμάται ελάχιστα από τα χρόνια εκείνα, «καθότι

ποτά», λέει. «Το μόνο που θυμάμαι είναι πως αυτό που είχα αναπτύξει, χωρίς να το κάνω συνειδητά, ήταν μια απίστευτη τόλμη. Ρίσκαρα να περπατάω στο κείλος ενός ρείθρου και μιας ταράτσας, να πηδάω από μπαλκόνια, μάντρες με παγίδες, να χτυπάω και να συνεχίζω. Επρεπε κατά βάθος να αποφασίω αν θα ζήσω ή όχι. Ενιωσα χαμένος και τρομαγμένος σε ένα εθερικό περιβάλλον στέρησης. Καί είπα ότι ήταν πεθάνω ή θα αντισταθώ ζώντας, κάνοντας, μάλιστα, κάτι σπουδών. Εμάθα πάμπολλες τέχνες για να επιβιώσω στα 15 μου χρόνια. Εκτούτο ως με τις δυνάρεις μου και από τα χέρια μου», σημειώνει.

Τα ζωγραφικά έργα του -άλλα ολοκληρωμένα, άλλα εξελίξει-, ολόγυρα στα δωμάτια και τους τοίχους του εργαστηρίου του στο παλιό νεοκλασικό της οδού Βατατζή, στη Νεάπολη Εξαρχείων, είναι οικοτείνα, σκληρά, καταδεικνύονταν την παρόντα της εξουσίας, τον πόνο του κόσμου, τη βάσανο και την πίκρα του ανθρώπου. Υπάρχουν, ωστόσο, και τριυφερές ζωγραφίες με φωτεινά πρόσωπα παιδιών και νέων που ακόμη χαρογελούν.

ΧΩΝΤΑΣ ΚΑΗΡΟΝΟΜΗΣΙ κάτι από το ζωγραφικό ταλέντο της μητέρας του, που ή απωλεί την τραυμάτισε βαθιά, ο Κατζουράκης οδεύει αποφασιστικά προς την Ανατάπι Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ). «Μεγάλωσα με ένα θηριώδες πορτρέτο της μάνας μου από κάποιο ζωγράφο της εποχής. Μια πανέμορφη γυναίκα, τυνηέν με μια ωραία δάσπιρη δαντέλα. Χάσενα αυτή τη δαντέλα και τον τρόπο που ήταν ζωγραφισμένη. Είχα ταυτίσει την ζωγραφική με αυτό το πορτρέτο. Εβλεπα παράλληλα και τη έργα της μάνας μου, ζωγράφιζε κάτι νεκρές φύσεις πολύ όμορφες. Πιστεύω ότι έπαιξε μεγάλο ρόλο στην ζωγραφική μου πορεία.

Μέχρι που γνώρισα, στα 16 μου, την επερθαλή αδελφή μου, η οποία έπαιξε και τον πιο καθοριστικό ρόλο. Ήταν 26 χρόνων. Με βούθησε να πάρω την απόφαση για την ΑΣΚΤ. Μπήκαμε σε όρθιον την ίδια χρονιά, εκείνη στο Φυσικομαθηματικό κι εγώ στην Καλών Τεχνών. Με έμαθε το τοιχάρι και να έχω εμπιστοσύνη στην ζωγραφική. Και τώρα δεν μπορώ να τα χωρίσω αυτά τα δυο.

Στη συνέχεια, μπήκε στην ζωή μου ο Μόραλης, που ως γνωστό του πατέρα μου τον επισκεπτόμασταν στο σπίτι του στην Κηφισιά. Οταν του έδειξα κάτι ακουαρέλες, μου απάντησε: «Αυτό μην το χάσεις, θα καταλάβεις έπειτα από χρόνια τι είναι». Κι εγώ άρχισα από τότε να ρουφώ από τον Μόραλη όλη την πείρα της ζωής και της τέχνης του. Ήμουν από τους πιο αγαπημένους του μαθητές, αλλά ποτέ δεν έγινα μέρος της «αυλής» του, ποτέ δεν τον τράβηξα από το μανίκι, αλλά ό,τι μου έλε-

υποπή», με τον Χοντζέα, τον Προβελέγγιο, τον Ιορδανίδην. Με κυνηγούσε σε όλη μου τη ζωή μια υπογραφή μου σε ένα κείμενο που κυκλοφόρησε με 36 άλλες υπογραφές. Ο φάκελός μου έλεγε πως είμαι κινεζόφιλος. Παρέμενα στην «Αναγέννηση» έξι μήνες και αποχώρησα, καθώς η κατάσταση ήταν εξαιρετικά σταλινική», εξηγεί στη «Νέα Σελίδα» ο Κατζουράκης, ο οποίος δεν εντάθηκε ποτέ σε κανένα κόμιμα, αλλά πάντα κατέβαινε στους δρόμους.

«Μόνο επί χούντας ήμουν Πηγάς. Οπως όλοι μας. Υπήρχα και γραμματέας του Ρήγα Λονδίνου, καθώς έποια εκεί 15 χρόνια. Στην οργάνωση παρέμενα ως το Πολυτεχνείο. Οταν έγινε η ανακοίνωση του Μάραμπ Ντρακόπουλου και του Λεωνίδα Κύρκου, ότι σκοτεινές δυνάμεις μπήκαν στο Πολυτεχνείο, τότε αποχωρήσαμε όλοι οι Πηγάδες της Δυτικής Ευρώπης. Δεν αυτονομήθηκαμε. Πήγαμε σπίτι μας».

Φεύγει το 1972 για το Λονδίνο. Εχει προηγηθεί, τον ίδιο χρόνο, η έθεση των νέων ρεαλιστών στο «Γκάιτε», που έχει ταράξει τα νερά και έχει δημιουργήσει αίσθηση με το σκεπτικό της για αντιστάση διά της τέχνης. Συμμετέχουν οι Ψυχοπαίδης, Μπότσογλου, Δίγκα, Βαλαβανίδης, Κατζουράκης. «Η τέχνη είναι ένα όπλο, δεν είναι μόνο λουλούδια. Είνε έρθει η ώρα για να μπει στο τραπέζι με σκέση της πολιτικής με την τέχνη και να οργανώθουν αντιπατασιακές εικαστικές εκθέσεις. Χρησιμοποιούσαμε πολύ την πολιτική επικαιρότητα».

Στο εξωτερικό

«Ελειπψη ενημέρωσης και αίσθημα ασφυξίας με κάνουν το 1972 να φύγω για το Λονδίνο, όπου μένω 15 χρόνια. Εκεί ήταν η άνθηση της ζωγραφικής μου, μια πολύ δημιουργική περίοδος. Το 1977 γεννιέται ο γιος μου, το σπίτι μου υπήρχε κέντρο διερχομένων για πολλούς ανθρώπους, συζητήσεων και ζημώσεων. Τότε στηθήκε το περιοδικό «Πόλιτης», όπου έγραφα κι έκανα και κάποια εξώφυλλα. Γύρισα στην Ελλάδα το 1985, γιατί ένωνα πώς θα ήταν πολύ άσα έκανα εκεί, αν τα έκανα εδώ θα ήταν πολύ χρήσιμα στους ανθρώπους. Μάλλον μια ψευδαισθηση ήταν, αλλά αυτό ένιωθα.

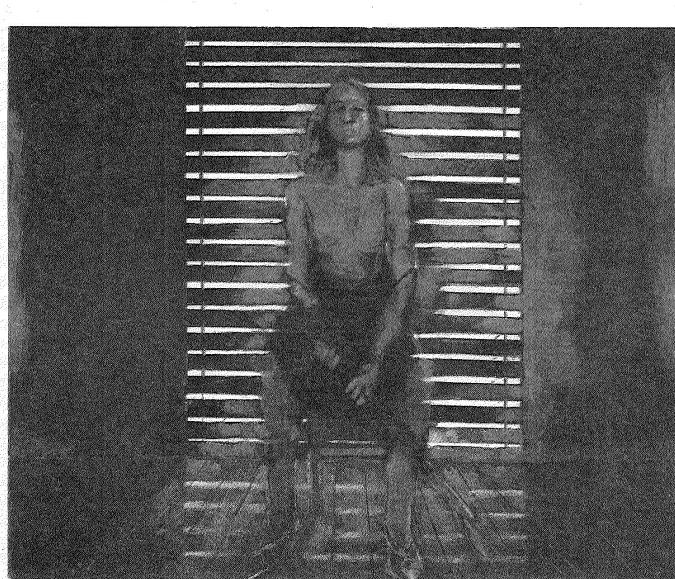
Ο κινηματογράφος

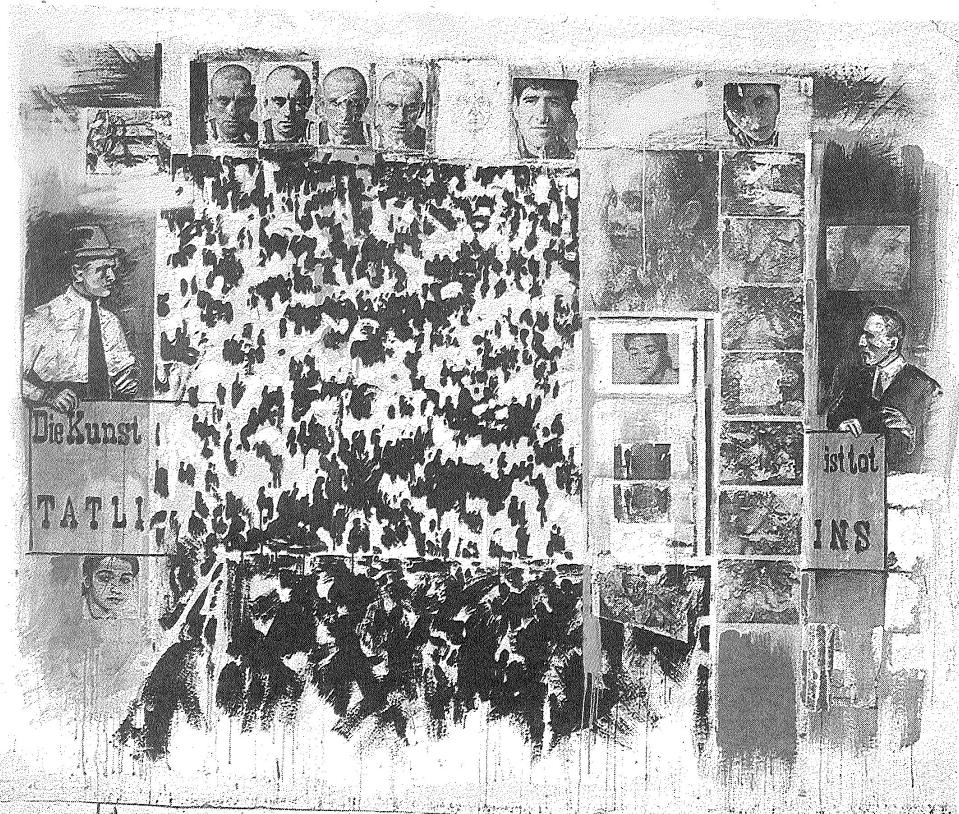
«Υπάρχει ένα έργο μου που λέγεται «Το γεγούνι», φτιαγμένο το 1968, το οποίο μοιάζει σαν να είναι πλάνα του Κόπολα, σαν μια ραφή που συντρέγει. Μοιάζει σα είναι η εικόνα της ίδιας της ζωύντας. Το καδρόρισμα του έργου θυμίζει κινηματογραφικό πλάνο. Ενα έργο που έταξε τον δίκο του ρόλο στην έθεση σε σκέση με το σπίτια», ομολογεί. «Η πρώτη μου ταινία, «Ο δρόμος προς τη Δύση», ήταν ένα παζλ πραγμάτων και υπήρχε μια εσωτερική σύνθεση που μόνο εγώ μπορούσα να μοντάρω, κανείς άλλος.

Στην «Γλυκιά μνήμην» κατάλαβα ότι έχω ταλέντο μοντέρ, μπορούσα να φτιάξω μεγάλες ενόττες πραγμάτων, αυτονόμες, σαν μικρές Γκερνίκες. Εδώ μπαίνει το θέμα πώς η ιδεολογία μετατρέπεται ή είναι κατά βάθος αισθητική που μέσα περιέχει απόψεις, φόρμα, διαδικασία κατασκευής, τεχνική και ταυτόχρονα είναι και επικοινωνία και γι' αυτό τον λόγο κάνει κάτι. Για τον άλλο που είναι αποδέκτης».

Θέατρο με τον Λαζάνη

«Ο Λαζάνης και η Κάτια μού έμαθαν θέατρο», αποκαλύπτει ο Κυριάκος Κατζουράκης. «Δεν έχω ξανασυναντήσει άνθρωπο σαν εκείνον, με αυτή την ταπεινότητα που δεν έχει αυτολύπτηση, τα χαμηλά τακούνια, όπως λέγαμε, ένας αιώνιος μαθητής

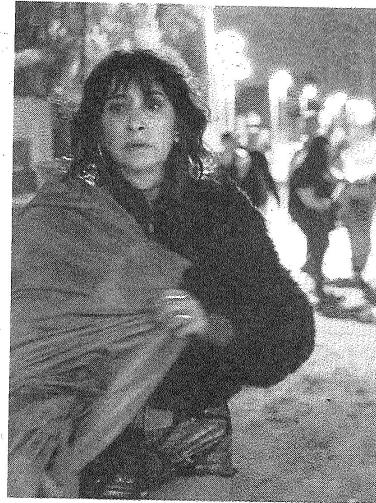

ως το τέλος της ζωής του, με υψηλή σκηνική ευφυΐα. Η πρώτη μας σκηνογραφία, στο "Οι άντρες είναι άντρες" του Μπρεχτ, στήθηκε σε μια ταβέρνα, πάνω στη λαδόκολλα, κι ο Λαζάνης είχε μαγευτεί από αυτό το παιχνίδι, με τα καρούλια της ΔΕΗ που τα μετέτρεψαν σε κανόνια, τρένα, σπίτια, γέφυρες. Ήταν μια απίστευτη προτοτυριακή παράσταση. Ακολούθησαν τα "Ιριγένεια εν Αυλίδι", "Τρωάδες", "Τρεις αδελφές", "Οι παραθεριστές", 18 έργα ως

και τον "Άηρ", που ήταν η τελευταία παράστασή του και ίσως και το καλύτερο σκηνικό που είχα κάνει. Το υπόγειο ήταν όλο χωραφισμένο σαν ένα υπόγειο με υγρασίες κι ένα ευρηματικό τραπέζι μεταμορφωνόταν στα πάντα. Και η σκηνή που πάντα με συγκινούσε δίπαν όταν ο Λαζάνης, γνώστης και φορέας ενός ψέματος, σαν να έκλεινε το μάτι στο κοινό και του ψιθύριζε πως τίποτα από αυτά δεν είναι αλληλεία.

Ο ΜΟΡΑΛΗΣ

«Ημουν από τους πιο σαγαπιμένους του μαθητές, αλλά ποτέ δεν έγινα μέρος της "αυλίς" του, ποτέ δεν τον τράβηξα από το μανίκι»

Παγκόσμια πρεμιέρα στο Διεθνές Κινηματογραφικό Φεστιβάλ του Μόντρεαλ έκανε η ταινία του Κ. Κατζουράκη «USSAK»

META TO MONTREAL Η ταινία «USSAK» στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΑΙΝΙΑ του Κυριάκου Κατζουράκη, «USSAK», μόλις έκανε παγκόσμια πρεμιέρα στο Διεθνές Κινηματογραφικό Φεστιβάλ του Μόντρεαλ και θα προβληθεί στο επερχόμενο 58ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, που θα πραγματοποιείται από τις 2 έως τις 12 Νοεμβρίου. «Η Κάτια είναι η αιτία για να κάνω ταίνιες», μας λέει ο Κατζουράκης, αποκαλύπτοντας ότι η ιδέα να κάνει μια ταινία τού γεννήθηκε όταν πρωτογάρωσε το σύντροφο της ζωής του, Κάτια Γέρου, το 1987. Τη ρωτάει τι θέλει να κάνει στη ζωή της κι εκείνη απαντά «ταξιδιά». «Κι εγώ σινεμά», απαντάει εκείνος. «Στη "Τλυκιά μνήμης" γράψαμε μαζί το μεγαλύτερο μέρος του σεναρίου, μετά ήρθαν οι "Μικρές εξεγέρσεις" και τώρα το "USSAK", το σενάριο του οποίου γράψαμε επί τρία χρόνια».

Ετερόκλητες ιστορίες

Η ταινία παρακολουθεί μια σειρά από ετερόκλητους ανθρώπους, μια περιπλανώμενη καλτέχνιδα, ένα μυστηριώδες μικρό κορίτσι, έναν πρών drag showman, έναν συνειδότο περιθωριακό, έναν φασίστα, εκπροσώπους μιας ακαθόριστης εξουσίας, ομάδες αγροτών. Οι ιστορίες τους διασταυρώνονται με τις ιστορίες άλλων ανθρώπων και οι ζωές τους αλλάζουν. «USSAK» είναι ένας μουσικός δρόμος της Ανατολής, είναι αυτό που λέιπε χαρημολύπτη αλλά η ταινία έχει και ένα στοιχείο αισιοδοξίας. Είναι ένας ύμνος στην έννοια της ουτοπίας», σημειώνει.

«Η πραγματικότητα μας ξεπερνούσε σε αυτή την ταινία. Οταν ήρθε το περίφημο 2015, μας είπαν όλοι πως τώρα με την Αριστερά είναι άκαριο αυτό που φοβάστε. Κι εμείς επιμέναμε. Η προφτεία της ταινίας συμπεριλαμβάνει, χωρίς να το ξέρουμε, τα δισεκάτα χρόνια της αριστερής διακυβέρνησης. Αυτό που λέω δεν είναι αντιΣΥΡΙΖΑ ούτε αντικυβερνητικό. Είναι ο φόβος ότι αυτό που συμβαίνει σήμερα συμπεριλαμβάνεται σε ένα σενάριο που είναι γραμμένο πριν από το σήμερα. Και αναφέρεται σε τριάντα χρόνια μετά το σήμερα. Μπορεί κανείς μέσα σε ακραίες συνθήκες να διεκδικήσει μια ολοκληρωμένη ζωή και όχι μόνο την επιβώση του; Μήπως αυτό είναι ουτοπία; Και τι σημαίνει ουτοπία; Σ' αυτό το τελευταίο απαντάει η ταινία. Λέγεται κάπου στο τέλος της αφήγησης: Ο ουτοπιστής, φίλε, είναι ο απόλυτος υλιστής.

